

EVLİ ÇİFTLERİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ İLE EVLİLİK UYUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Emine Durmuş *
Eser BABA**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyumlarını karşılaştırmalı olarak incelemektir. Araştırmanın örneklemi, İzmir, İstanbul, Malatya ve Erzurum illerinde yaşayan 220 evli çiftten, oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Acar (2001) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Bar-On Duygusal Zeka Yeteneği Ölçeği ve Kabakçı ve arkadaşları (1993) tarafından uyarlaması yapılan Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın analizlerinde tek yönlü varyans analizi, t-testi ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri açısından kadın ve erkekler arasında farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Evlilik uyumu açısından çiftlere bakıldığında kadınların evlilik uyum düzeylerinin, erkeklerin evlilik uyum düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Evli çiftlerde kadınların duygusal zeka düzeylerinin evlilik uyumuyla ilişkili olmadığı bulunurken, erkeklerin genel ruh durumu boyutunun evlilik uyumunu anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur. Evlilik yılları açısından değerlendirildiğinde ise, evlilik yılları 11-21 yıl arasında olan evli çiftlerde duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar sözcükler: Evlilik, Duygusal Zeka, Evlilik Uyumu

A COMPARISON OF EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS AND MARITAL ADJUSTMENTS OF MARRIED COUPLES

ABSTRACT

The purpose of this study was to comparatively analyze emotional intelligence levels and marital adjustments of married couples. The sample of the research is composed of 220 married couples living in İzmir, İstanbul, Malatya, and Erzurum. Bar-On Emotional Intelligence Scale, which was adapted to Turkish by Acar (2001); and Birtchnell's Partner Evaluation Scale, which was adapted to Turkish by Kabakçı et. al (1993), were used as data collection tools. In analysis of data one-way analysis of variance, t-test, and multiple regression analysis were used. The result of the research revealed that among married couples there is no difference between women and men in terms of emotional intelligence level. Considering marital adjustment, among married couples women's marital adjustment level is higher than men's marital adjustment level.

* Yrd.Doç.Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik,
emine.durmus@inonu.edu.tr

** Uzman, eserbaba44@hotmail.com

Among married couples, there was no relationship between women's emotional intelligence level and the marital adjustment; whereas men's level of general mood significantly predicted marital adjustment. With respect to the years of marriage it was found that among those married couples whose marriages are between 11-21 years, levels of emotional intelligence have predictive effect on marital adjustment.

Keywords: Marriage, Emotional Intelligence, Marital Adjustment

Giriş

Evlilik; iki kişinin oluşturduğu, toplumun temel taşı olan ailenin oluşması için ilk temellerin atıldığı, eşler arasında ekonomik, sosyal ve cinsel açıdan paylaşımların olduğu toplumun en temel kurumudur. Evliliğin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve eşlerin evlilikten sağladıkları doyumun artması, eşler arasındaki uyumun yüksek olmasıyla ilişkilidir. Evlilikte, evlilik uyumu yüksekse evlilik kurumu da başarılı bir şekilde yürür. Evlilik kurumunun sağlıklı ve başarılı bir şekilde devam etmesinde; eşlerin ekonomik, yönetsel, psiko-sosyal olarak evliliklerinin her alanında başarılı ve uyumlu olmaları büyük önem taşır (Şener ve Terzioğlu, 2002).

Terry ve Kottman (1995) sağlıklı ailelerdeki çiftlerin uyumlu evlilikleri olduğunu ifade etmektedir. Eşler arasındaki etkili iletişimin, destek ve onayın, paylaşımın, karşılıklı saygının ve değerlin evliliği önemli ölçüde etkilediğini belirtmektedirler. Eşler arasındaki uyumu arttıran en önemli unsurlardan biri olarak, eşler arasındaki sağlıklı iletişim ve etkileşim gösterilmektedir. Eşler arasında duygusal uyumsuzluk ve huzursuzluk varsa; bu durum stresin artmasına ve problem çözme davranışlarında gerilemeye neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak da eşler arasında öfke, düşmanlık, üzüntü, yetersiz iletişim ve duygusal anlamda paylaşım azlığı meydana gelmektedir (Fowers, 1990).

Duygusal anlamda paylaşımın az olması eşlerin bir süre sonra birbirlerine yabancılaşmalarına neden olur. Oysaki evlilikte önemli olan eşlerin birbirlerini anlayabilmeleri, birbirlerinin duygu ve düşüncelerini hissedebilmeleridir. Bunu da yapabilmelerin yolu eşlerin birbirlerine karşı empati kurabilmelerinden geçer. Eşler duygusal anlamda birbirlerini anladıkları, birbirlerinin duygularını hissetmeye başladıkları oranda anlaşmazlıkların üstesinden gelirler. Bu sayede birbirlerini yargılayıp, acımasızca eleştirmek yerine, birbirlerine yardımcı olmaya çalışırlar. Bireyin kendine ve başkalarına ait duyguları doğru şekilde algılayıp değerlendirmesi ve ifade etmesi, bu duygular arasında ayırım yapıp, elde ettiği bilgileri düşünce süreçlerinde ve davranışlarında kullanması ile ilgili olan yetenek duygusal zekadır (Acar, 2002). Duygusal zeka, diğerlerinin duygu, gereksinim ve problemlerini anlama, onları önemseyerek iletişim kurma (Bridge,2003) ve aynı zamanda da kişinin kendi duygularını ifade edebilme becerisidir. Bu açıdan baktığımızda evliliklerde duygusal zekanın varlığı, evlilik uyumunu son derece olumlu etkilemektedir (Gottman, 1993). Duygusal öğrenme sürecine bağlı olarak kadın ve erkekte duygusal anlamda farklı özellikler gelişir. Kadınlar sözlü ifadelerin altında yatan duygusal mesajları almada ve kendini ifade etmede erkeklerden daha iyi duruma gelirken erkekler incinebilirlik, korku, hayal kırıklığı ile ilgili duygularını sınırlamakta ustalaşırlar. Erkekler ilişkilerinde her şeyi

daha pozitif görünürken, bir kadının erkeğin yüzündeki üzgün ifadeye karşı duyarlılığı, erkeklerin bir kadının yüz ifadesindeki üzüntüye karşı olan duyarlılığından fazladır (Gottman, 1993). Bu durumda eşler arasında farklı düşüncelerin ve kırgınlıkların yerleşmesine yol açarak evliliklerin önemli sarsıntılar geçirmesine neden olur.

Evlilik uyumu bir evliliğin zorunlu ve gönüllü niteliklerinin dengeye ulaşması olduğu gibi (Haley, 1988), çiftlerin uyumlu birlikteliklerinin sonucu olarak evlilik hayatındaki memnuniyeti ve mutluluğu da tanımlar. Bu noktada daha genel bir kavram olması nedeniyle evlilik doyumu ile karışır. Oysa ki, çift uyumunda, evlilik doyumu olduğu gibi bireylerin öznel algısı değil, aralarındaki ilişkinin niteliği değerlendirilmektedir (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002), dolayısıyla, mutluluk, doyum ve beklentilerin gerçekleşmesi, evlilikte karşılıklı uyum ile mümkündür (Erbek ve ark, 2005).

Yeni yüzyılla birlikte, tüm dünya toplumlarında olduğu gibi toplumumuzda da meydana gelen sosyal, ekonomik ve kültürel değişmelerin bir yansıması olarak evlilik ilişkileri de değişmekte, karmaşıklaşmaktadır. Bu yüzden de evlilik uyumu psikolojide son yıllarda incelenen konulardan biri olmuştur (Gökmen, 2001). Fışiloğlu'na (1992), göre aile sorunlarına neden olan faktörlerin araştırılmasında üzerinde en çok durulan değişkenlerden birisi, hem aile içi hem de aile dışı ilişkilerin belirleyicisi olan evlilik uyumudur.

Ailenin sürekliliği için eşlerin uyumlu olmaları şarttır (Burgess ve Cottrell, 1998). Evlilik uyumu bozulmaya başladığında bu durum, eşler ve var ise çocuklar açısından bir yaşam krizine ya da travmaya dönüşmektedir. Evlilikteki uyumun yüksek olması, çocukların sağlıklı birer birey olarak büyümelerinde etkilidir. Buna karşılık uyumsuz evliliklerin olduğu ailelerde büyüyen çocuklar bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Eşler arasındaki çatışma ile çocuğun uyumu, saldırganlık, antisosyal davranışlar, ve kaygı gibi değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada, anne baba arasında çatışma varsa çocukların saldırganlıklarının arttığı, küçük çocuklarda ise anne baba arasındaki çatışmadan dolayı kendini suçlama eğilimi olduğu görülmüştür (Yılmaz, 2001).

Mutlu çiftlerin birbirleri ile çeşitli konular ve olaylar hakkında daha çok konuştukları, birbirlerini daha iyi anladıkları, kelimelerin altında yatan duygu ve ifadeleri daha iyi sezindikleri, problem çözme yöntemleri ve karar verme süreçlerinde daha başarılı oldukları görülmektedir (Burlison ve Denton, 1997). Uyumlu bir evlilik için öncelikle eşlerin kendilerini tanımaları, kendi duygularını idare edebilmeleri, birbirleriyle empati kurabilmeleri ve kişilerarası becerilerini iyi tutup, iyi iletişim kurabilmeleri gerekir. Goleman (2006), eşlerde olduğu takdirde evlilik uyumunu arttıran bu faktörleri duygusal zekanın alt boyutları olarak tanımlamıştır. Evlilikte empatinin önemi; empatinin çatışmayı çözdüğü ve evlilik uyumunu arttırdığı, eşini daha empatik olarak algılayan eşlerin ilişkilerinden daha çok doyum aldıkları ve eş terapilerinde eşlerin karşılıklı empati kurmalarının öneminin büyük olduğunun altını çizen araştırmalar vardır (akt.Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002).

Evliliğin yürümesini sağlayan diğer bir hususta, çiftlerin kavga konusu olan durumlarda belirli sorunlar üzerine yoğunlaşmak yerine duygusal zekalarını geliştirmeye yönelmeleridir. Bu sorunları çözebilme şansını artırır. Duygusal yeterlilikler, esas olarak sakinleşebilmek, empati ve iyi dinleme çiftin anlaşmazlıklarını daha etkili bir şekilde

giderebilmesini sağlar. Çiftler aralarındaki anlaşmazlıkları çözebildikleri ölçüde de evlilik uyumu gelişir. Ayrıca evlilikte uyumun olumlu ve dengeli olabilmesi için, evlilik ilişkilerinin sürekliliğini sağlamak, yeni etkinlikler planlamak, romantik olanaklar yaratmak, duygusal dayanışmayı güçlendirmek ve mesleki rollerle ilgili destek sunmak gerekmektedir (Bilen, 1983).

Sağlıklı ailelerin özellikleri arasında yer alan duyguları paylaşma, duyguları anlama, bireysel farklılıkların kabul edilmesi, ilgi ve sevgi duygusunun iletilmesi, işbirliği, iletişim, boş zamanları birlikte geçirme, sorunlarla başa çıkma (Özgül, 2001) gibi özelliklerin büyük oranda duygusal zekanın içeriği ile örtüştüğü görülmektedir. Başarılı bir evlilik için nitelikli beraberlikler de çok önemlidir. Ortak bir uğraşta birlikte zaman geçirmek; eşlerin birbirlerine önem verdiklerini, birbirleriyle olmaktan zevk aldıklarını, birlikte bir şeyler yapmaktan hoşlandıklarını birbirlerine hissettirmeleri büyük önem taşımaktadır (Chapman, 2005). Goleman (1996), evliliklerde ortaya çıkan kavgaları, eğer eşler bilinçli ise, duygusal zekanın evlilikteki göstergesi için mükemmel bir fırsat olarak görür. Eşler arasındaki kavgada empatik bir hareket duygusal gerilimi düşürmekte son derece başarılıdır. Yine eşlerin sahip olduğu insan ilişkileri becerilerinin, evlilikte uyumu güçlendirdiği ya da yaşanan problemleri içinden çıkılmaz bir duruma getirdiği söylenebilir (Sardoğan, Karahan, 2005). Evliliğin yürümesini sağlayan diğer bir hususta, çiftlerin kavga konusu olan durumlarda belirli sorunlara takılmak yerine, birbirlerini, duygularını anlama ve sorunu çözmeye, duygusal iletişimlerini geliştirmeye yönelmeleridir. Bu sorunları çözebilme şansını arttırır. Bir avuç duygusal yeterlilik, esas olarak sakinleşebilmek, empati ve iyi dinleme çiftin anlaşmazlıklarını daha etkili bir şekilde giderebilmesini sağlar. Çiftler aralarındaki anlaşmazlıkları çözebildikleri ölçüde de evlilik uyumu gelişir. Sağlıklı, mutlu, uyumlu evliliklerin temelinde duygu paylaşımı, iyi bir duygu ve akıl işbirliğine ihtiyaç duyulduğundan hareketle bu çalışmada çiftler arasındaki duygusal zeka düzeyleri ve evlilik uyumlarını incelemek hedeflenmiştir.

Araştırmada, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri cinsiyete göre önemli farklılıklar göstermekte midir?
2. Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri cinsiyete göre önemli farklılıklar göstermekte midir?
3. Çiftlerin duygusal zeka düzeyleri evlilik uyumlarını cinsiyetlerine göre önemli düzeyde yordamakta mıdır?
4. Çiftlerin duygusal zeka düzeyleri evlilik yıllarına göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

Yöntem

Bu araştırma tarama modelinde karşılaştırmalı bir çalışmadır. Çalışma evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyum düzeylerini belirlemeyi ve karşılaştırmayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de yaşayan evli çiftler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini olarak, araştırmacının ulaşılabilirliği göz önüne alınarak İzmir, İstanbul, Malatya ve Erzurum illerinde yaşayan evli çiftler dahil edilmiştir. Bu illerde yaşayan ve random yoluyla seçilen 220 evli çift bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Katılımcıların demografik dağılımı aşağıdaki gibidir.

Tablo.1 Örneklemin Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı

Değişkenler	Kategoriler	Örneklem	%
Cinsiyet	Kadın	220	50,0
	Erkek	220	50,0
Yaş	20-25	17	3,9
	26-30	51	11,6
	31-35	102	23,2
	36-40	95	21,6
	40-50	105	23,9
	50 ve üstü	70	15,9
Evlilik Yılı	1-10	189	42,9
	11-20	152	34,5
	21 ve üstü	99	22,5

Veri Toplama Araçları

Verilerin elde edilmesinde; Kişisel Bilgi Formu, Bar-on Duygusal Zeka Yeteneği Ölçeği ve Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır.

Bar-on Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği; Acar (2001), tarafından uyarlaması yapılan ölçek, 87 maddeden oluşmaktadır ve duygusal zekânın 5 alt boyutunu değerlendirmektedir. Ölçek kişisel beceri, kişiler arası beceri, uyumluluk, stresle başa çıkma, genel ruh durumu alt boyutlarını ölçmektedir. Ölçeğin cronbach Alpha katsayıları, ölçeğin toplam boyutları için 92.12 olarak hesaplanmıştır.

Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği: Kabakçı ve arkadaşları (1987) tarafından uyarlaması yapılan ölçeğin kadın ve erkek olmak üzere iki ayrı formu mevcuttur. Birtchnell Eş Değerlendirme ölçeği ilk kez Uyar, Beşikçi, M. ve Oskanyan, tarafından 1991 yılında bir araştırmada kullanılmıştır. Ölçeğin madde toplam korelasyon katsayılarının kadın formunda -.06 ile .72, erkek formunda ise -.01 ile .74 arasında olduğu bulunmuştur. Alt boyutlar için elde edilen Cronbach alfa değerlerinin, kadın formunda .83 ile .90, erkek formunda ise .72 ile .90 arasında olduğu tespit edilmiştir (Kabakçı ve ark., 1993).

Verilerin Analizi

Araştırma verileri analizlere tabii tutulmadan önce Tabacnick ve Fidell'in (2007, 60-71) ön gördüğü veri temizleme işlemlerinden geçirilmiştir. Her bir alt problem için araştırma verisinde normallik varsayımı ayrı ayrı incelenerek (Kolmogorov Smirnov $p > ,050$) tümünde normallik varsayımının karşılandığı gözlenmiştir (Leech, Barrett ve Morgan, 2005). Bunun içinde araştırmanın analizlerinde parametrik tekniklerden tek yönlü varyans analizi (oneway ANOVA), bağımsız örneklem için t -testi (independent sample t -test) ve çoklu regresyon analizi (multiple regression analysis) teknikleri kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizinde post hoc incelemesi varyansın homojenlik varsayımının ihlal edilmesi durumunda (Levene F) Dunnet C yöntemiyle, varyansın homojenliği ihlal etmemesi durumunda ise Scheffe testiyle incelenmiştir. Analizler sırasında önemli çıkan farklılıkların etki büyüklüğü (effect size) Green ve Salkind'in (2008) önermeleri doğrultusunda bağımsız örneklem için t -testi analizi için Cohen d , tek yönlü varyans analizi içinse de η^2 (Eta kare) yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Çoklu regresyon analizleri sırasında doğrusallık varsayımı box plot yöntemi kullanılarak irdelendiğinde duygusal zeka boyutları ve evlilik uyumu arasında belirgin sayılabilecek doğrusallıkların varolduğu gözlenmiştir. Aykırı değerler (outlier) de z testi ve Mahalanobis D^2 kullanılarak belirlenmiştir. z -puanların $\pm 3,27$ aralığında olmayan 7 değişkenle ,001 önem düzeyinde Mahalanobis uzaklığı anlamlı olarak belirlenen 2 değişken olmak üzere toplamda 9 değişken aykırı değer olarak belirlenerek araştırma verisinden çıkarılmıştır. Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılarak sınıdığında bağımsız ve bağımlı değişkenler arasında çok düşük ilişkiler olduğu gözlenerek araştırma verisinde çoklu bağıntı (Multicollinearity) sorunu olmadığı anlaşılmıştır (Field, 2005; Hair ve diğerleri, 2006). Analizler için uygun olduğu belirlenen araştırma verileri SPSS aracılığıyla analize alınmıştır.

Bulgular

Araştırmanın birinci problemi olan "Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri onların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?" sorusunda yanıt aramak için yapılan bağımsız örneklem için t -testi analizi sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo.2 Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerine Ait Bulgular

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss.	t	d	p
Kişisel beceriler	Kadın	218	106,86	14,05	,247	36	,805
	Erkek	220	106,54	12,84			
Kişiler arası beceriler	Kadın	218	69,57	9,29	1,591	36	,112
	Erkek	220	68,25	8,15			
Uyumluluk	Kadın	218	51,79	6,81	,092	36	,927
	Erkek	220	51,73	7,30			
Stresle başa çıkma	Kadın	218	41,68	7,05	,349	36	,727
	Erkek	220	41,91	6,47			
Genel ruh durumu	Kadın	218	44,09	6,05	,640	36	,523
	Erkek	220	44,46	6,11			
Duygusal zeka toplam	Kadın	218	314,00	34,77	,346	36	,729
	Erkek	220	312,89	32,25			

* $p < ,05$

Evli çiftlerin duygusal zeka alanlarının onların cinsiyetlerine göre önemli farklılıklar gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan analiz sonucunda kişisel beceriler ($t_{436} = ,247, p = ,805$), kişiler arası beceriler ($t_{436} = 1,591, p = ,112$), uyumluluk ($t_{436} = ,092, p = ,927$), stresle başa çıkma ($t_{436} = ,349, p = ,727$), genel ruh durumu ($t_{436} = ,640, p = ,523$) ve genel duygusal zeka boyutlarında ($t_{436} = ,346, p = ,729$) kadın ve erkekler arasında farklılıklar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle bu araştırmadaki kadın ve erkeklerin duygusal zeka boyutlarının birbirine benzer düzeylerde olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci problemi olan “Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak için yapılan bağımsız örneklem için *t*-testi analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo.3 Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyumlarına Ait Bağımsız Örneklem İçin T-Testi Analizi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss.	t	sd	p	d
Evlilik uyumu	Kadın	218	100,17	17,87	6,702	436	,000	.50
	Erkek	220	88,98	17,10				

* $p < ,050$

Bağımsız örneklem için *t*-testi analizi sonucunda kadınların evlilik uyum düzeylerinin ($\bar{x} = 100,17, ss. = 17,87$) erkeklerin evlilik uyumu düzeylerine göre ($\bar{x} = 88,98, ss. = 17,10$) önemli derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($t_{436} = 6,702, p = ,000$). Bu farklılığa

ilişkin etki büyüklüğü aşağıdaki Cohen d formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Green ve

$$d = t \sqrt{\frac{N_1 + N_2}{N_1 N_2}}$$

Salkind, 2008). Elde edilen yüksek düzeydeki etki büyüklüğü ($d = .50$) evlilik uyumuna ilişkin farklılığın %50'sinin kadın veya erkek olmaktan kaynaklandığına işaret etmektedir. Bu etki büyüklüğü doğrultusunda kadın olmanın evlilik uyumuna olumlu katkı getirdiği söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü problemi olan “Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri onların cinsiyetlerine göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4. Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Alanlarının Evlilik Uyumlarını Yordama Gücüne Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonucu

Cins	Değişken	B	Standart hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
K	Sabit	65,029	10,750		6,049	,000	-	-
	Kişisel beceriler	-,045	,132	-,036	,342	,733	-,024	-,023
	Kişiler arası beceriler	,253	,216	,132	1,171	,243	,081	,078
	Uyumluluk	,471	,250	,182	1,880	,061	,129	,126
	Stresle başa çıkma	-,009	,202	-,004	,047	,963	-,003	-,003
	Genel ruh durumu	-,047	,300	-,016	,156	,876	-,011	-,010
	$R = ,25, R^2 = ,06$ $F_{6,424} = 2,736, p = ,020$							
E	Sabit	58,980	10,898		5,412	,000		
	Kişisel beceriler	,008	,126	,006	,066	,947	,005	,004
	Kişiler arası beceriler	-,206	,199	-,101	1,034	,303	-,071	-,069
	Uyumluluk	,141	,221	,057	,639	,523	,044	,043
	Stresle başa çıkma	,170	,201	,068	,846	,398	,058	,056
	Genel ruh durumu	,653	,277	,244	2,358		,161	,157
	$R = ,26, R^2 = ,05$ $F_{6,424} = 3,014, p = ,012$,019*							

Kadınlara ait çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda R^2 değeri incelendiğinde regresyon analizinde varyansın ancak %6'sının açıklanabildiği görülmektedir. Bu sonuç bağımsız değişkenler olarak duygusal zeka alanlarının evli çiftlerin evlilik uyumlarının çok küçük bir kısmını yordadığı şeklinde yorumlanabilir. Her ne kadar çok küçük düzeyde R^2 değeri elde edilse de ANOVA'ya göre kadınlara ait regresyon analizinde bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenleri yordayıcılık etkisinin önemli olduğu bulunmuştur ($F_{6,424} = 2,736, p = ,020$). Bu sonuç doğrultusunda standartlaştırılmış regresyon katsayıları incelendiğinde duygusal zeka alanlarında sırasıyla uyumluluk (.47), kişiler arası beceriler

(,25), genel ruh durumu (-,05), kişisel beceriler (-,05) ve stresle başa çıkma (-,01) alanlarının olduğu hesaplanmıştır. Her ne kadar ANOVA sonucunda bağımlı değişkenlerin duygusal zeka alanlarının yordayıcılık etkisi önemli olarak belirlense de *t*-testi sonuçlarına göre kişisel beceriler ($t_{424}= ,342, p= ,733$), kişiler arası beceriler ($t_{424}= ,1,171, p= ,243$), uyumluluk ($t_{424}= ,1,880, p= ,061$), stresle başa çıkma ($t_{424}= ,047, p= ,963$) ve genel ruh durumu ($t_{424}= ,156, p= ,876$) boyutlarının evlilik uyumunu yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkeklerle ait çoklu doğrusal regresyon analizi incelendiğinde ise R^2 değerine göre kadınlara benzer olarak ancak varyansın %5'ini açıklayabileceğine işaret etmektedir. ANOVA sonucu ise erkeklerde de duygusal zeka alanlarının bir bütün olarak evlilik uyumunun yordayıcısı olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir ($F_{6, 424}= 3,014, p= ,012$). Yordayıcı değişkenler olarak modelde yer alan duygusal zeka alanlarına ait standartlaştırılmış regresyon katsayılarının genel ruh durumu (,65), kişiler arası beceriler (-,21), stresle başa çıkma (,17), uyumluluk (,14) ve kişisel beceriler (,01) olarak sıralandığı görülmüştür. Ancak *t*-testi sonuçları kişisel beceriler ($t_{424}= ,066, p= ,947$), kişiler arası beceriler ($t_{424}= 1,034, p= ,963$), uyumluluk ($t_{424}= 1,034, p= ,523$) ve stresle başa çıkma ($t_{424}= 846, p= ,398$) boyutlarının erkeklerde evlilik uyumunu anlamlı düzeyde yordamadığı ortaya çıkmıştır. Çoklu regresyon analizi sonucunda önemli yordayıcılık etkisi olan tek duygusal zeka boyutu genel ruh durumudur ($t_{424}= 2,358, p= ,019$). Genel ruh durumu erkeklerin evlilik uyumunu pozitif yönde etkilemektedir. Başka bir ifade ile erkeklerin genel ruh durumundaki artış onların evlilik uyumunun da artmasına neden olmaktadır.

Araştırmanın dördüncü ve son problemi olan “Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri onların evlilik yıllarına göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo.5 Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Alanlarının Evlilik Uyumlarını Yordama Gücüne Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonucu

Evlilik yılı	Değişken	B	Standart hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
1-10 yıl arasında	Sabit	67,640	12,665		5,340	,000	-	-
	Kişisel beceriler	-,022	,138	-,018	,160	,873	-,012	-,012
	Kişiler arası beceriler	,348	,243	,165	1,434	,153	,106	,105
	Uyumluluk	-,110	,289	-,039	,381	,704	-,028	-,028
	Stresle başa çıkma	,112	,235	,040	,476	,635	,035	,035
	Genel ruh durumu	,139	,304	,050	,458	,648	,034	,034
	R= ,19 , R ² = ,008 F ₅₋₁₈₀ = 1,286, p= ,272							
11-20 yıl arasında	Sabit	43,332	14,246		3,042	,003	-	-
	Kişisel beceriler	,222	,161	,152	1,375	,171	,115	,109
	Kişiler arası beceriler	-,108	,252	-,053	,429	,668	-,036	-,034
	Uyumluluk	,638	,288	,235	2,220	,028*	,184	,177
	Stresle başa çıkma	-,198	,236	-,079	,837	,404	-,070	-,067
	Genel ruh durumu	,230	,391	,073	,589	,557	,050	,047
R= ,33 , R ² = ,08 F ₅₋₈₃ = 3,381, p= ,005								
21 yıl ve üzeri	Sabit	65,113	15,829		4,114	,000	-	-
	Kişisel beceriler	-,343	,236	-,256	1,454	,149	-,150	-,145
	Kişiler arası beceriler	,215	,324	,105	,663	,509	,069	,066
	Uyumluluk	,349	,357	,147	,977	,331	,101	,098
	Stresle başa çıkma	,338	,350	,132	,966	,337	,100	,097
	Genel ruh durumu	,412	,494	,137	,834	,406	,087	,083
R= ,28, R ² = ,03 F _{6,424} = 1,606, p= ,166								

Çoklu regresyon analizi sonucunda evlilik yılları 1-10 yıl arasında olan evli çiftlerle ($F_{6, 424}= 1,286, p= ,272$) evlilik yılı 21 yıl ve üzerinde olan evli çiftlerde ($F_{6, 424}= 1,606, p= ,166$) bağımsız değişken olarak duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Evlilik yılları 11-20 yıl arasında olan evli çiftlerde ise duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F_{6, 424}= 3,381, p= ,005$). Evlilik yılı 11-20 yıl arasında olanlara ait çoklu regresyon analizindeki standartlaştırılmış regresyon katsayıları incelendiğinde sırasıyla uyumluluk (,64), genel ruh durumu (,23), kişisel beceriler (,22), stresle başa çıkma (-,20) ve kişiler arası beceriler (-,11) olarak dizilim gösterdikleri bulunmuştur. Analize ait t-testi sonuçları incelendiğinde kişisel beceriler ($t_{424}= ,1,375, p= ,171$), kişiler arası beceriler ($t_{424}= ,429, p= ,668$), stresle başa çıkma ($t_{424}= ,837, p= ,404$) ve genel ruh durumu ($t_{424}= ,589, p= ,557$)

boyutlarının evlilik uyumunu önemli düzeyde yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal zeka alanlarından evlilik uyumunu önemli düzeyde yordayan boyut uyumluluktur ($t_{424} = ,2,220, p = ,028$). Bu sonuca göre 11-20 yıl arasında evli olan çiftlerin duygusal zeka boyutlarından uyumluluğunun artışı evlilik uyumunun da önemli düzeyde artışına neden olmaktadır.

Tartışma ve Sonuçlar

Evli çiftlerin duygusal zeka alanlarının onların cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde kadın ve erkekler arasında farklılıklar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle, kadın ve erkeklerin duygusal zeka boyutları birbirine yakın düzeydedir. İlgili literatürde duygusal zeka düzeylerini cinsiyetler açısından ele alan araştırmaların farklı bulgularının olduğu görülmektedir. Duygusal zekanın kadınların lehine daha yüksek olduğunu gösteren araştırmalarda (Erdoğan ve Kenarlı, 2008; Göçet, 2006; Halıçınarlı ve Bender, 2006; Harrod ve Scheer, 2005; Bracket ve diğer., 2004; Aşan ve Özyer, 2003; Erginsoy, 2002; İşmen, 2001.; Goleman, 1996) duygusal zekanın toplam puanları ya da alt boyutları açısından kadınların erkeklerden daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir. Buna karşın son yıllarda yapılan çalışmalar bu araştırmada da elde edilen bulguyu destekler niteliktedir. Yani duygusal zeka açısından kadınlar ya da erkekler lehine farklılık yoktur (Ergin, 2008; Dawda ve Hart, 2000; Deniz ve Yılmaz, 2004; İşmen, 2004). Bar-on (1997b) yaptığı çalışmalar sonucunda, kadınların erkeklerden daha güçlü kişilerarası ilişkilere sahip olduklarını, erkeklerin kişisel kapasitelerinin daha yüksek olduğunu, daha kolay uyum sağladığını ve stres yönetiminde kadınlardan daha iyi olduklarını ifade etmiştir.

Bu araştırma Türkiye’de evli çiftlerin duygusal zeka ve evlilik uyumlarını karşılaştıran ilk araştırmadır. Evli çiftlerin bağımsız olarak evliliklerine dair pek çok özellikleri sayısız araştırmanın konusu olmasına karşın, bu araştırmada evli çiftlerin evlilik uyumları ve duygusal zeka düzeyleri karşılaştırılmıştır. Bu nedenle bu sonuç cinsiyetler arasında bir farklılık olmadığı şeklinde yorumlanacağı gibi; birbiri ile evli eşler arasında duygusal zeka düzeyi açısından uyum olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Yine bu bulgudan hareketle, duygusal bir paylaşım olan evlilik sürecinin eşleri duygusal tutum ve yaklaşımlar açısından birbirine yaklaştırdığı şeklinde de yorumlanabilir. Bir başka deyişle evlilik sürecinde pek çok açıdan birbirine benzeyen çiftlerin, duygusal zeka düzeyleri açısından da birbirine yakın düzeyde oldukları söylenebilir.

Çiftlerin cinsiyetlerine göre evlilik uyum düzeyleri incelendiğinde, kadınların evlilik uyum düzeylerinin, erkeklerin evlilik uyum düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu konu ile ilgili literatüre bakıldığında yapılan araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulguyu destekler nitelikte olan başka araştırma bulguları Fışıloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılan araştırmada da ortaya konmuştur. Yine evlilik uyumu üzerinde cinsiyetin etkili olduğuna dair bulgular Yıldırım (1992), Gündoğdu (1995), ve Hamamcı (2005),’nın araştırma bulgularıyla desteklenmiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgunun aksine, bazı araştırma bulguları evlilik uyumunun cinsiyet açısından değişmediği yönündedir. Tutarel Kışlak ve Çabukça (2002) ile Jose ve

Alfons (2006) tarafından yapılan araştırmalarda kadınlar ve erkekler arasında uyum açısından bir fark olmadığı görölmektedir. Bu araştırmada kadınlar lehine olan fark, bazı araştırmalarda da erkekler lehine bulunmuştur. Ball (1991), Gökmen (2001), Üncü (2007), akır (2008) tarafından yapılan çalışmalarda erkeklerin evlilik uyumlarının kadınların evlilik uyumlarından daha yüksek olduğuna dair bulgular mevcuttur. Alan yazındaki bulgular arasındaki farklılık, araştırmalarda kullanılan ölçeklerin farklı olmasına ve bu ölçeklerin farklı boyutları ölçmesine ve farklı boyutlara sahip olmasına bağlanabilir. Bu araştırmada kadınların evlilik uyumunun yüksek olması, kadınların evlilik ve evlilik ilişkilerini daha nitelikli algıladıkları şeklinde değerlendirilebilir.

Evli çiftlerin duygusal zeka düzeylerinin onların cinsiyetlerine göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, kadınlar açısından; kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk, stresle başa çıkma ve genel ruh durumu boyutlarının evlilik uyumunu yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç; evli çiftlerde kadınların duygusal zeka düzeylerinin evlilik uyumuyla ilişkili olmadığı anlamına gelmektedir. İlgili literatür incelendiğinde Üncü (2007), yaptığı araştırmasında evlilik doyumunu ve duygusal zeka arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Deniz ve Yılmaz (2004), üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yetenekleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuşlardır. Erkekler açısından bakıldığında; kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk ve stresle başa çıkma boyutlarının erkeklerde evlilik uyumunu anlamlı düzeyde yordamadığı, buna karşılık genel ruh durumu boyutunun evlilik uyumunu anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur.

Genel ruh durumu kişinin hayattan zevk alabilmesi, hayattan memnun olması, zor durumlarda bile pozitif tavır koyabilmesi, kendi ile ve başkalarıyla mutlu olabilmesi, hayattan tat ve zevk alması ve eğlenmesi (Bar-On, 1997a), anlamına gelmektedir. Genel ruh durumunun erkeklerde evlilik uyumunu yordaması bu özelliklerin erkeklerde kadınlara oranla daha fazla olması, erkeklerin hayata daha pozitif bakmaları ve bu durumun da genel anlamda evlilik uyumunu yükseltmiş olmasıyla açıklanabilir. Bar-On (1997b), erkeklerin kişisel kapasitelerinin daha iyi olduğunu, uyum sağlamada ve stres yönetiminde kadınlardan daha iyi olduklarını vurgulamaktadır. Duygusal zeka düzeylerinin, evli çiftlerin evlilik yıllarına göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığına ilişkin sonuçlar incelendiğinde; evlilik yılları 1-10 yıl arasında olan evli çiftlerle evlilik yılı 21 yıl ve üzerinde olan evli çiftlerde bağımsız değişken olarak duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Evlilik yılları 11-20 yıl arasında olan evli çiftlerde ise duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Evlilik yılı 11-20 yıl arasında olan evli çiftlerin *t*-testi sonuçları incelendiğinde kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, stresle başa çıkma ve genel ruh durumu boyutlarının evlilik uyumunu önemli düzeyde yordamadığı, buna karşılık; duygusal zeka alanlarından uyumluluk boyutunun evlilik uyumunu önemli düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili literatür incelendiğinde akır (2008), evliliği 7-12 yıl ve üzerinde olan evli çiftlerin evliliğinin, Üncü (2007), ise evliliği 20 yıl ve üzerinde olan evli çiftlerin evliliğinin daha uyumlu olduğunu bulunmuşlardır. Duygusal olarak yaşanmış olanla, subjektif olarak

varolan arasındaki farkı anlama, birinin duygularını düşüncelerini ve inançlarını değişen durumlara ve şartlara göre ayarlayabilme, sorunları belirleme, tanıma-tanımlama ve etkili çözümler bulma yetisi (Bar-On, 1997a), olarak tanımlanan uyumluluk boyutunun evlilik uyumunu, evliliği 11-20 yıl arasında olan çiftlerde önemli düzeyde yordaması; bu çiftlerin, yaş aralığı olarak daha olgun olmaları, bundan dolayı da yukarıdaki uyumluluk ile ilgili niteliklere sahip olmaları, yaşamla ilgili bir çok beklentilerini gerçekleştirmiş olmaları, dolayısıyla da hayata daha pozitif bakmalarının genel anlamda evlilik uyumunu arttırmış olabileceği söylenebilir.

Sonuç olarak araştırma bulguları evli çiftlerin duygusal zeka alanlarının cinsiyetlerine göre, farklılık göstermediğini, kadınların evlilik uyum düzeylerinin, erkeklerin evlilik uyumu düzeylerine göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Yine araştırma bulguları evli çiftlerin duygusal zeka düzeylerinin cinsiyetlerine göre evlilik uyumlarını kadınlar açısından yordamadığını, erkekler açısından ise, genel ruh durumu boyutunda anlamlı düzeyde yordadığını göstermiştir. Araştırma bulguları evlilik yılları 1-10 yıl arasında olan evli çiftlerle evlilik yılı 21 yıl ve üzerinde olan evli çiftlerde duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olmadığını, buna karşılık; evlilik yılları 11-20 yıl arasında olan evli çiftlerde duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olduğunu göstermiştir.

Bu sonuçlardan yola çıkarak, su öneriler getirilebilir. Bu çalışma duygusal zekaya ilişkin mevcut durumun küçük bir örneğini ortaya koymaktadır. 220 evli çiftin katılımı ile sınırlıdır. Bundan sonraki çalışmalar daha büyük örneklem grupları ve farklı eğitim, sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcılar ile yapılabilir. Evlilik uyumu ve duygusal zeka ile ilgili nitel görüşmeler yapılarak konu daha derinlemesine incelenebilir. Nicel ve nitel verilerin bir arada yer aldığı bir araştırmayla daha sağlıklı bilgilere ulaşılabilir. Evlilik uyumunda duygusal zekanın yanı sıra eşlerin birbirini algılamaları, duygusal paylaşım ve evlilik doyumu gibi başka değişkenlere de bakılabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, F. T. (2001). *Duygusal zeka yeteneklerinin göreve yönelik ve insana yönelik liderlik davranışlarıyla ilişkisi: banka müdürleri üzerine bir alan çalışması*.
Yayımlanmamış
Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Acar, F. (2002) Duygusal zeka ve liderlik. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 39-52.
- Aşan, Ö. ve Özeyer, K.(2003). Duygusal zekaya etki eden demografik faktörlerin saptanmasına yönelik
ampirik bir çalışma. *H.Ü. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1,151-167.
- Ball, R. E. (1991, April). Work and marital happiness among african americans. Paper presented at
the annual meeting of the Southern Sociological Society, Atlanta.
- Bar-On, R. (1997). *The Emotional Intelligence Inventory (EQ-i): technical manual*.
Toronto, Canada :

- Multi-Health Systems.
- Bilen, M. (1983). *Ailede Kurumlarda ve Toplumda Sağlıklı İnsan İlişkileri*, Ankara: Teknik Basım Sanayi.
- Bridge, B. (2003). *Duyguların Eğitimi*, İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Burgess, E.W.& Cottrell, L. S. (1998). *Predicting Success or Failure in Marriage*. London: Routledge/Thoemmes Pres.
- Burleson, B. Rve Denton, W. H. (1997). The relationship between communication skill and marital satisfaction: some moderating effects. *Journal of Marriage and the Family*, 59, 884-902.
- Chapman, G. D.(2005). *Evliliğin Dört Mevsimi*, İstanbul: Koridor Yayıncılık.
- Çakır, S. (2008). *Evli bireylerin evlilik uyumlarının ana-babalarına bağlanma düzeyleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Dawda, D., & Hart, S. D. (2000). Assessing emotional intelligence: reliability and validity of the Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i) in university students. *Personality and Individual Differences*, 28, 797–812.
- Deniz, M, E ve Yılmaz, E.(2004). Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yetenekleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında Sunulmuş Bildiri*,
- Erbek E, Beştepe E, Akar H, Eradamlar N, Alpkan R (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*; 2005, 18 (1): 39-47
- Erdoğan, M, Y. Ve Kenarlı, Ö. (2008) Duygusal zeka ile akademik başarı arasındaki ilişki, *Milli Eğitim Dergisi*, 178, 297-309.
- Ergin, N.G. (2008) *Evli ve boşanmış kişilerin evlilik uyumu ve cinsiyetçilik açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Erginsoy, D.(2002) *Duygusal zeka ve kişiler arası ilişkiler tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.
- Fıçıoğlu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerin evlilik uyumu. *Türk Psikoloji Dergisi*, 28,16-23.

- Fıfıloğlu, H. ve Demir, A. (2000). Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for Measurement of Marital Quality with Turkish Couples. *European Journal of Psychological Assesment*, 16, 214-218.
- Field, A. (2005). *Discovering Statistics Using SPSS*, Londra: Sage Publications.
- Fowers, B. J. (1990). An interactional approach to standardized marital assessment: a literature review. *Family Relations*, 3, 368-385.
- Göçet, E. (2006). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.
- Goleman, D. (1996). *Duygusal Zeka* (Çev. B.S.Yüksel) İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gökmen, A. (2001). *Evli eşlerin birbirine yönelik kontrolçülik ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Gottman, J. (1993). *What predicts divorce? the relationship between marital processes and marital outcomes*, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Green, S. B & Salkind, N. J. (2008), *Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and Understanding Data*. Upper Saddle River: Pearson; Prentice Hall
- Gündoğdu, F. B. (1995) *Otistik ve normal çocuğu olan anne-babaların evlilik uyumlarını algılamaları ve bazı değişkenler açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hair, J. F., Black, B., Babin, B., Anderson, R. E. & Tatham, R.L. (2006). *Multivariate Data Analysis*, Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Halıçmarlı, E., Bender, M.T. (2006). Kadında duygusal zeka (EQ) ve bir saha çalışması”, *II. Uluslararası Kadın Araştırmaları Konferansında Sunulmuş Bildiri*, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazi Magusa.
- Haley, J. (1988). *İletişim, Psikolojik Sorunlar ve Psikoterapi* (Çev. A. Uzunöz), Ankara: Çark Kitabevi Yayınları.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment, *Social*

- Behavior and Personality*, 33, 313-328.
- Harrod, N. R. & Scheer, S. D. (2005). An exploration of adolescent emotional intelligence in relation to demographic characteristics. *Adolescence*, 40, 503.
- İşmen, E. (2001). Duygusal zeka ve problem çözme, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13,111-124.
- İşmen, E.(2004). Duygusal zeka ve aile işlevleri arasındaki ilişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11,55-77
- Jose, O. & Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex and Marital Therapy*, 33,73-85.
- Kabakçı, E., Tuğrul. C. ve Öztan, N.(1993). Birtchnell eş değerlendirme ölçeği; geçerlik güvenirlik çalışması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 8,31-36.
- Leech, N. L., Barrett, K.C. & Morgan, G.A. (2005). *SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretation*. (Second Edition). NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Özgülven, İ.E. (2001). *Kişiler arası iletişim, ailede iletişim ve yaşam*, Ankara: PDREM Yayınları.
- Sardoğan, M. ve Karahan,F. (2005). Evli bireylere yönelik bir insan ilişkileri beceri programının evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38, 89-102.
- Şener, A. ve Terzioğlu, G. (2002). *Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması*, Ankara: Kardelen Ofset.
- Tabachnick, B. G.& Fidell, L.S. (2007). *Using Multivariate Statistics*, Boston: Allyn and Bacon Inc.
- Terry, J.& Kottman, M. (1995). *Working with families, guidance and counseling in the elementary and middle schools*, wisconsin: Brown and Benchmark Publishers.
- Tutarel-Kışlak, Ş. Ve Çabukça, F.(2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2, 32-38.
- Üncü, S. (2007). *Duygusal zeka ve evlilik doyumu ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, İ.(1992). *Evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 23, Sayı 1, 2014, Sayfa 352-369

Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum; kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, Sayı:4, s.49-59.

